

Títol: Mallorca i les rutes mediterrànies de les arts de l'objecte (període medieval)

Anys acadèmics 2024-25

Professorat	Miquel Àngel Capellà Galmés Neus Serra Vives
Departament	Ciències Històriques i Teoria de les Arts
Despatx	BF-07
Edifici	Ramon Llull
Telèfon	971259761
Correu electrònic	ma.capella@uib.cat n.serra@uib.cat
Tutories	Dilluns de 16.00 a 18.00 hores (concertar via correu electrònic)

Resum: L'estudi dels objectes que es feren i circularen a Mallorca durant l'època medieval (segles XI-XV) és fonamental per a conèixer i valorar la riquesa del patrimoni historicoartístic de les Illes Balears, el seu important paper com a centre neuràlgic del comerç mediterrani així com diversos aspectes de la vida quotidiana dels seus habitants. El curs ofereix un recorregut cronològic i geogràfic de la mà de distints objectes singulars que es trobaren a Mallorca i que materialitzen les xarxes de contactes entre els distints ports de la Mediterrània. Un primer bloc temàtic (primera sessió) introduirà i definirà els conceptes clau que es manejaran al llarg del curs com són: "arts de l'objecte", "mobilitat" o "transferències artístiques". El segon bloc (dues sessions), aprofundirà en la cultura material islàmica i la seva mobilitat al llarg del temps i l'espai així com les resignificacions que ha patit en els diversos processos de recontextualització que l'han afectada. Finalment, el darrer bloc (tres sessions) se centrarà en la cultura material cristiana. En aquest apartat la ceràmica i el vidre guiaran el recorregut que ens portarà a conèixer els interiors domèstics, les modes,

però també determinats espais devocionals de prestigi que optaren per engalanar els seus paviments amb rajoles vidriades.

Durada: 12 hores.

Llengua vehicular: Català.

Objectius:

- Situar en el temps i l'espai una selecció de casos de la cultura material medieval.
- Saber reconèixer les característiques historicoartístiques i els valors culturals de les arts de l'objecte.
- Identificar els fluxos mediterranis i la seva projecció a Mallorca com a transmissors d'idees.

Continguts:

- Arts de l'objecte: mobilitat, intercanvis i transferències artístiques.
- De Bagdad a Mallorca: la tècnica del verd i negre sobre estany en la producció Taifa de Mallorca (1015-1114).
- De Mallorca a Pisa: els *Bacini* com a trofeus de guerra o com exemple de resignificació cultural.
- De Sicília a Mallorca: les arquetes d'ivori arabosícules. L'exemplar de la Catedral de Mallorca (s. XII-XIII).
- De Mallorca a Atenes: el tresor Almohade (s. XIII).
- De València a Mallorca: el verd i morat cristià. La popularització del luxe oriental.
- De Granada a Mallorca: els paviments ceràmics a l'arquitectura.
- De Venècia a Mallorca: vidres i altres produccions.

Activitats: Sessions teòriques acompanyades de material audiovisual.

Criteris d'avaluació:

Treball escrit (estudi bibliogràfic d'una obra).

-Adequació al guió d'elaboració del treball (es lliurarà al començament de les classes).

-Ordre i claredat expositiva.

-Capacitat de relació i síntesi.

-Exactitud dels resultats obtinguts.

-Utilització del vocabulari específic.

Bibliografia de referència:

AAVV.: En temps del rei en Jaume [cat. exp.], Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Educació i Cultura, Museu de Mallorca, Palma, 2009.

Berti, G.: Alcuni bacini ceramici di Pisa e la corrispondente produzione di Maiorca nel secolo XI, Trabajos del Museo de Mallorca, Palma, 1987.

Capellà Galmés, M.À.: "La arqueta islámica de la Catedral de Mallorca: unas consideraciones en torno a sus aspectos constructivos", Ante el nuevo milenio. Raíces culturales, proyección y actualidad del arte espanyol: XIII Congreso Nacional de Historia del Arte, vol. 1, Granada, 2000, 57-64.

Capellà Galmés, M.À.: "Las artes suntuarias en el Reino de Mallorca en la segunda mitad del siglo XV: mercados, clientes y gusto artístico", Anales de historia del arte, N°Extra 1, 2014, 53-67.

Rosselló Bordoy, G.; Coll Tomàs, B.: Cerámica popular en las Baleares, Institut Balear de Disseny, Palma, 1997.

Breu currículum:

DR. MIQUEL ÀNGEL CAPELLÀ GALMÉS

Doctor en Història de l'art amb la tesi titulada El vidre a Mallorca entre els segles XIV i XVIII (2009), que s'engloba en la línia de recerca que desenvolupa sobre la cultura material artística de la baixa edat mitjana com a col·laborador del grup d'Estudis Medievals (GRESMED). Entre les publicacions més recents associades a l'estudi de les arts decoratives, es pot citar "Las artes suntuarias en el reino de Mallorca en la segunda mitad del s. XV: mercados, clientes y gusto artístico" a la revista Anales de Historia del Arte (2014) o el llibre *Ars Vitraria: Mallorca (1300-1700)*, publicat per Edicions UIB (2015). Una segona línia d'investigació gira a l'entorn del patrimoni arquitectònic com a membre del grup de recerca Patrimoni cultural i artístic. Així, en aquest camp es pot destacar l'article "El papel del historiador del arte en la restauración monumental: problemática actual y propuestas de futuro" aparegut a la revista ph (2014) o "Els catàlegs de patrimoni històric: del monument a l'àmbit local" al llibre *Els catàlegs municipals. La protecció del patrimoni immoble de Mallorca* (2013)

DRA. NEUS SERRA VIVES

Doctora en Cultures Medievales per la Universitat de Barcelona, amb la tesi El consum de ceràmica a la Ciutat de Mallorca a través de la cultura material (segles XIII i XIV) s'endinsa en l'estudi dels objectes i la vida quotidiana de l'illa per al període baixmedieval. El seu camp de recerca es centra en la ceràmica medieval dins el Mediterrani, la seva repercussió a la vida quotidiana dels seus consumidors així com les transferències entre les produccions cristianes i islàmiques. Actualment, és membre col·laborador del grup d'Estudis Medievales (GRESMED) i forma part del projecte: "Las mujeres y las Artes en la Castilla medieval. Promoción, recepción y capacidades de acción (PID2021-128754NA-100) MARCAM". Entre les publicacions més destacades podem mencionar: "La cerámica en verde y negro: los orígenes de una tradición historiográfica" a la revista *Índice Histórico Español* (2021) o "Lletres i rajoles: Tirant lo Blanc i dos nous emblemes cavallerescos" a la revista *Tirant* (2020).

Any acadèmic 2024-25

GUIA DOCENT